

Ένα τραγούδι για τον Ριμαχό

Παντελής Μηχανικός

Εισαγωγικά:

Η μορφή του Ριμαχό εμφανίστηκε στην κυπριακή λογοτεχνία το 1973 ως δημιούργημα του ποιητή Κυριάκου Χαραλαμπίδη, ο οποίος στη συλλογή του *Το αγγείο με τα σχήματα* συμπεριέλαβε πέντε ποιήματα με ήρωα το Ριμάκο¹. Ο ίδιος ο ποιητής εξηγεί ότι πρόκειται για αναγραμματισμό της λέξης «Μακάριος». Προσθέτει όμως, μεταξύ άλλων, ότι ετυμολογικά το όνομα είναι και φορέας της ρίμας, του ποιητικού οργάνου με το οποίο συσχετίζεται η ποίηση.

Στη συνέχεια, η ποιητική αυτή περσόνα θα αυτονομηθεί από τον αρχικό της δημιουργό και θα εμφανιστεί στην ποίηση και άλλων Κυπρίων ποιητών, όπως του Παντελή Μηχανικού (1975) και του Σπύρου Βασιλείου (1978), ο οποίος μάλιστα θα δημιουργήσει και γυναικεία μορφή με το όνομα Ριμαχόνα.

¹ Σάββας Παύλου, *Φιλολογικά και άλλα*, σ. 189

Ένα τραγούδι για τον Ριμαχό

Και ποιος ήτανε τόσο λεβέντης
όπως τον Ριμαχό
που έσκυψε και φίλησε το χώμα
απ' όπου διάβηκε η αγαπημένη του
κι αυτή προχωρούσε υπερήφανη κι ακατάδεχτη
κι οι άλλοι τον είπανε βλάκα
κι αυτός ξανάσκυψε και ξαναφίλησε το χώμα
ξέροντας καλά πώς οι άλλοι τον λέγανε βλάκα.

Και τα στήθια του ήταν γεμάτα χαρά.
Γεμάτα χαρά.

Ποιος ήτανε τόσο λεβέντης όπως τον Ριμαχό.
Εφτά χιλιάδες φορές θα σκοτώνονταν
Για να υπερασπίσει το χώμα
Απ' όπου διάβηκε η αγάπη του.

Ποιος είναι λεβέντης σαν τον Ριμαχό
ποιος έχει αγάπη σαν τον Ριμαχό
να υπερασπίσει τούτα τα χώματα.

Κατάθεση, 1975

Στόχοι:

Αναμένεται οι μαθητές:

- ❖ Να εντοπίσουν τα βασικά θέματα του ποιήματος (αφοσίωση, μοναχικός ηρωικός αγώνας, ιστορικές δοκιμασίες).
- ❖ Να αποκωδικοποιήσουν την ποιητική αλληγορία και να τη συνδέσουν με το συλλογικό δράμα αλλά και το αίσθημα του λαού μας.
- ❖ Να συνειδητοποιήσουν πώς οι τραγωδίες του νησιού σφράγισαν το έργο των πνευματικών ανθρώπων του.
- ❖ Να διαπιστώσουν ότι ο ποιητής εκφράζει ένα μέρος του εσωτερικού του κόσμου με τη χρήση ενός ποιητικού προσωπίου αλλά και να γνωρίσουν ότι αυτό το προσωπίο μπορεί να αυτονομηθεί και να ξαναλειτουργήσει μέσα σε άλλους ποιητές.

Πορεία διδασκαλίας:

- ❖ Προϊδεασμός των μαθητών για το περιεχόμενο, με σχολιασμό του τίτλου του ποιήματος.

Η λέξη *τραγούδι*, που εμπεριέχεται στον τίτλο, δηλώνει έμμεσα ότι αυτό που θα ακολουθήσει θα είναι ένας ύμνος για το πρόσωπο, το Ριμαχό.

- ❖ Κατά την ανάγνωση που ακολουθεί, καλούμε τους μαθητές να υπογραμμίσουν λέξεις ή φράσεις που τους εντυπωσίασαν ιδιαίτερα. Με την ολοκλήρωσή της οι μαθητές ανακοινώνουν-δικαιολογούν τις λέξεις-φράσεις που υπογράμμισαν. (Στόχος αυτής της “άσκησης” είναι να αντιληφθούμε σε ποιο βαθμό τους άγγιξε το ποίημα αλλά και να παράγουν προφορικό λόγο).
- ❖ Πριν την ανάλυση μπορούν να διερευνηθούν οι θεματικοί άξονες του ποιήματος και αφού εντοπιστούν να γραφούν υπό μορφή τίτλων στον πίνακα. Έπειτα οι μαθητές διερευνούν πώς το περιεχόμενο του ποιήματος ανταποκρίνεται στον τίτλο του και επισημαίνονται οι σχετικοί στίχοι.

Τίτλος και περιεχόμενο συνδέονται κυρίως με την επανάληψη της ερώτησης *Ποιος ήτανε τόσο λεβέντης όπως τον Ριμαχό*. Σχολιάζεται ο ρόλος της επαναλαμβανόμενης ερώτησης, που στοχεύει στο να τονιστεί η μοναδικότητα του ποιητικού ήρωα.

Σχολιάζεται επίσης και ο ρόλος των άλλων επαναλήψεων: Οι λέξεις *χόμα-χόματα*, που δηλώνουν με άλλο τρόπο την πατρίδα. Η φράση *έσκυψε και φίλησε το χόμα*, που δείχνει την ευλαβή αφοσίωση του ήρωα στα ιερά χόματα της πατρίδας, τα οποία και προσκυνά, επαναλαμβάνεται ως *ξανάσκυψε και ξαναφίλησε το χόμα*. Γίνεται έτσι εμφανέστερη η επίμονη αφιέρωσή του στα πάτρια εδάφη. Η φράση *γεμάτα χαρά* που τονίζει την αγαλλίαση, την εσωτερική ικανοποίηση που αντλεί απ' αυτή την αφοσίωση, καθώς και η φράση *οι άλλοι τον είπανε βλάκα* που αποκαλύπτει την αντίθεση ανάμεσα στον ήρωα και τους άλλους. Ειδικά οι δύο αυτές τελευταίες φράσεις μπορούν να σχολιαστούν μαζί, ώστε να διαφανεί καλύτερα ότι ενώ ο Ριμαχό έχει πλήρη επίγνωση της διάστασής του με τους άλλους παρόλα αυτά δεν αλλάζει τη στάση του καθόλου.

- ❖ Σχολιάζεται το είδος της σύνδεσης των προτάσεων και πώς αυτό υποστηρίζει το νόημα των στίχων.

Η παρατακτική σύνδεση που παρατηρείται στις δύο πρώτες στροφές (*κι αυτή προχωρούσε...κι οι άλλοι...κι αυτός... και τα στήθια του...*) οδηγεί στην επίταση της κορύφωσης του νοήματος.

- ❖ Στη συνέχεια διερευνούν το λειτουργικό ρόλο που έχουν στο ποίημα *ο Ριμαχό, η αγαπημένη* και *οι άλλοι* και προσπαθούν να τους αποκωδικοποιήσουν ως σύμβολα.

Ο Ριμαχό λειτουργεί ως πρότυπο αφοσίωσης και γενναιότητας. Λεβέντης για τον ποιητή, επειδή παρά τις αντιξοότητες αφοσιώνεται με πάθος στην υπεράσπιση της «αγαπημένης», βλάκας για τους άλλους που δε συμμερίζονται ούτε το ιδανικό του, ούτε την αφοσίωσή του.

Στοιχεία που συνθέτουν τη μορφή του: η λατρεία για την αγαπημένη του (*έσκυψε και φίλησε το χόμα απ' όπου διάβηκε, ξανάσκυψε και ξαναφίλησε το χόμα*), η αδιαφορία για την εναντίωση των άλλων (*ξέροντας καλά πώς οι άλλοι τον λέγανε βλάκα*), η εσωτερική πληρότητα ως αποτέλεσμα της αφοσίωσής του σε κείνην (*τα στήθια του ήταν γεμάτα χαρά*), η αταλάντευτη εμμονή του στο δρόμο του αγώνα και της θυσίας (*εφτά χιλιάδες φορές θα σκοτωνόταν για να υπερασπίσει το χόμα*).

Αγαπημένη: υπερήφανη και ακατάδεχτη. Με αφετηρία τα γεγονότα που προηγήθηκαν, το 1974, συνάγεται ότι πρόκειται για τη δοκιμαζόμενη πατρίδα του ποιητή, την Κύπρο. Η γυναίκα-πατρίδα σκιαγραφείται σαν όραμα: υπερήφανη μέσα στις δοκιμασίες της, άξια αγώνων και θυσιών, τα οποία όμως της προσφέρονται μόνο από τους πιο συνειδητοποιημένους. Λειτουργεί παράλληλα ως μέσο ανάδειξης του Ριμαχό, ο οποίος επιδεικνύει μίαν αφοσίωση ερωτική προς την πατρίδα. Παραμένει άφοβος, αφοσιωμένος μέχρι θανάτου σ' αυτήν, πρόθυμος να πεθάνει, για να υπερασπίσει το χώμα απ' όπου διάβηκε και άφησε τα χνάρια της εκείνη. Στην πορεία του αυτή είναι μόνος. Οι άλλοι όχι μόνο δεν είναι διατεθειμένοι να μοιραστούν τη δοκιμασία του αλλά απαξιώνουν την προσπάθειά του να υπερασπιστεί ό,τι θεωρεί ιερό.

Οι άλλοι: τον είπανε βλάκα. Λειτουργούν ως αντίποδας του Ριμαχό: άνθρωποι που απορρίπτουν τον αγώνα, δεν συνειδητοποιούν την ανάγκη του ή δε συμφωνούν μ' αυτόν. Η στάση τους υπογραμμίζει περισσότερο τη μοναχικότητα του ήρωα και καθιστά ακόμα πιο ηρωική την αγωνιστική του πορεία.

Από το ποίημα προβάλλει ως μορφή-πρότυπο ο Ριμαχό, ο οποίος αντιστοιχεί ενδεχομένως σε συγκεκριμένη ιστορική προσωπικότητα (π.χ. Μακάριος). Ταυτόχρονα όμως η μορφή του μπορεί να «διαβαστεί» ως έκφραση του λαϊκού αισθήματος σε μια εποχή συλλογικής δοκιμασίας (εισβολή, κατοχή), το οποίο θαυμάζει και υμνεί όποιον πραγματοποιεί αυτό που το ίδιο εύχεται και ελπίζει.

Το ποίημα αποθεώνει τελικά τόσο τη γυναίκα - πατρίδα (*η αγαπημένη*) όσο και τη μοναχική ηρωική πορεία του ήρωα (*Ριμαχό*), επικρίνοντας έμμεσα όσους λιποτακτούν από τους εθνικούς αγώνες.

- ❖ Στη συνέχεια, προσπαθούν να ανιχνεύσουν τις πρόσφατες ιστορικές δοκιμασίες που αποτυπώνονται υπαινικτικά στο ποίημα.

Οι ιστορικές δοκιμασίες που αποτυπώνονται στο ποίημα είναι η τουρκική εισβολή το 1974, ενώ μέσα από τη διάσταση μεταξύ του Ριμαχό και των άλλων διαφαίνεται και η τραγωδία της εσωτερικής διάσπασης που προηγήθηκε, του διχασμού που άφησε μετέωρους και μόνους τους λίγους αγωνιστές της Δημοκρατίας.

- ❖ Οι μαθητές επισημαίνουν τη λειτουργικότητα των ρημάτων *ήταν* και *είναι* στο ερώτημα *Ποιος ήταν – είναι τόσο λεβέντης σαν τον Ριμαχό.*

Επιμένουν κυρίως στη χρήση του Ενεστώτα και σχολιάζουν τη λειτουργικότητά του τόσο σε ατομικό-προσωπικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο. Με την ερώτηση-πρόκληση, *Ποιος είναι λεβέντης σαν τον Ριμαχό* (το παρελθοντικό ήταν έχει αντικατασταθεί με το είναι) ο ποιητής καλεί κάθε αναγνώστη να αναμετρηθεί με το πρότυπο του Ριμαχό, αφιερώνοντας τον εαυτό του στην υπεράσπιση της πατρώας γης και να απαντήσει στο ερώτημα: Θα μπορούσε ο ίδιος να είναι ή να γίνει ένας σύγχρονος Ριμαχό;

- ❖ Ανάγνωση ποιημάτων με πρωταγωνιστή το Ριμαχό του Κ. Χαραλαμπίδη και του Κ. Βασιλείου.

Μέσα:

Διδακτικό εγχειρίδιο (Α.Κ.Λ., ΥΑΠ 2008, σελ. 91)

Φυλλάδιο με παράλληλα κείμενα

Πίνακας

Μέθοδος:

Διαλογική, Μαιευτική, Διερευνητική.

Αξιολόγηση:

Συντρέχουσα, τελική.

Ερωτήσεις (επιλογή):

1. Σχολιάστε τί μπορεί να αντιπροσωπεύουν ο Ριμαχό και οι άλλοι ως διαχρονικά σύμβολα.
2. Πώς παρουσιάζεται ο Ριμαχό στο ποίημα; Σκιαγραφήστε τον ήρωα παραπέμποντας σε συγκεκριμένους στίχους του ποιήματος.
3. «Στην εποχή μας, η ηρωική στάση απέναντι στα πράγματα έχει απομυθοποιηθεί». Σχολιάστε τη θέση αυτή διερευνώντας τα αίτια της απομυθοποίησης και εξετάζοντας στη συνέχεια το θέμα «ηρωική στάση» στη ζωή μας.
4. Στο ποίημα *Ο καιόμενος* του Τ. Σινόπουλου, εκτός από τον ποιητικό ήρωα παρουσιάζεται και το πλήθος που παρακολουθεί τη θυσία του. Να συγκρίνετε

τη στάση του πλήθους αυτού με τη στάση των άλλων στο ποίημα του Π. Μηχανικού, όπως επίσης και τη στάση του Καιόμενου και του Ριμαχό.

Τάκης Σινόπουλος, Ο καιόμενος

Κοιτάχτε! μπήκε στη φωτιά! είπε ένας απ' το πλήθος.
Γυρίσαμε τα μάτια γρήγορα. Ήταν
στ' αλήθεια αυτός που απόστρεψε το πρόσωπο, όταν του
μιλήσαμε. Και τώρα καίγεται. Μα δε φωνάζει βοήθεια.
Διστάζω. Λέω να πάω εκεί. Να τον αγγίξω με το χέρι μου.
Είμαι από τη φύση μου φτιαγμένος να παραξενεύομαι.
Ποιος είναι τούτος που αναλίσκεται περήφανος;
Το σώμα του το ανθρώπινο δεν τον πονά;
Η χώρα εδώ είναι σκοτεινή. Και δύσκολη. Φοβάμαι.
Ξένη φωτιά μην την ανακατεύεις, μου είπαν.
Όμως εκείνος καίγονταν μονάχος. Καταμόναχος.
Κι όσο αφανίζονταν τόσο άστραφτε το πρόσωπο.
Γινόταν ήλιος.
Στην εποχή μας όπως και σε περασμένες εποχές
άλλοι είναι μέσα στη φωτιά κι άλλοι χειροκροτούνε.
Ο ποιητής μοιράζεται στα δυο.

Παράλληλα κείμενα

Κυριάκος Χαραλαμπίδης, *Χάριν των παιδιών*

Κι αιφνίδια ο Ριμάκο χαμογέλασε.
Στο νου του ανάψανε τα φώτα της τροχαίας·
Το πρασινόφυλλο ανθρωπάκι πέρασε,
Το κοκκινόκрасο ανθρωπάκι στάθηκε.

Κώστας Βασιλείου, *Τα επίθετα*

Δεν πρόφτασε καλά καλά να γίνει δήμαρχος
Ο κύριος Ριμαχό, κι όπως το είχε υποσχεθεί
Κήρυξε εκστρατεία ενάντια στα επίθετα.
Δεν είναι κατάσταση αυτή, έλεγε και ξανάλεγε
Κάθε φορά που σηκώνεται ένας άνεμος
Να γεμίζει η πόλη, κι ούτε ένα παράθυρο
Ούτε την πόρτα σου να μην μπορείς ν' ανοίξεις.
Κι έδωσε εντολή στην καθαρίστρια
Να πάρει σβάρνα δρόμους και πλατείες
Να τα σκουπίσει.

Να τα σκουπίσω κύριε δήμαρχε
Του είπε η Ριμαχόνα, αλλά να με συμπαθάτε
Δεν μπορώ να καταλάβω τι σας έπιασε με τα επίθετα, καλά
Να προσπαθήσουμε να περιοριστούμε στα ουσιαστικά

Διαθεματική εργασία: Ερευνήστε ποιοι άλλοι Έλληνες ποιητές δημιουργούν και χρησιμοποιούν ποιητικά προσωπεία. (π.χ. Σεφέρης, Καρυωτάκης, Σινόπουλος).

Βιογραφικό σημείωμα

Γεννήθηκε στα Λιμνιά της επαρχίας Αμμοχώστου το 1926. Φοίτησε στο Ελληνικό Γυμνάσιο της πόλης και στην Αμερικάνικη Ακαδημία Λάρνακας. Πρωτοεμφανίστηκε στη λογοτεχνία το 1952, μέσα από το περιοδικό «Κυπριακά Γράμματα»· δημοσίευσε από τότε συνεργασίες του σε διάφορα περιοδικά και εφημερίδες της Κύπρου· εξέδωσε, επίσης, τρεις ποιητικές συλλογές. Οι τρεις συλλογές του, ορισμένα ποιήματα που δημοσίευσε ο ίδιος και μερικά

άλλα ανέκδοτα, συγκεντρώθηκαν και δημοσιεύτηκαν σ' ένα τόμο, με επιμέλεια Θεοδόση Νικολάου – Φοίβου Σταυρίδη. Το 1954 πήρε το πρώτο βραβείο στον πανελλήνιο διαγωνισμό που προκήρυξαν τα «Κυπριακά Γράμματα», με την ποιητική συλλογή «Δοκιμασία Ονείρων», η οποία περιλήφθηκε σχεδόν ολόκληρη στη συλλογή «Παρεκκλίσεις». Πέθανε στο Λονδίνο το 1979.

Εργογραφία:

Παρεκκλίσεις, 1957

Τα δύο βουνά, 1963

Κατάθεση, 1975

Ποιήματα (συλλογές και άλλα, επιμέλεια Θεοδόση Νικολάου – Φοίβου Σταυρίδη), 1982

Γράμμα του Γ. Σεφέρη προς τον Παντελή Μηχανικό

R. Greek Legation

Beirut, Lebanon

19 / 6 / 55

Αγαπητέ μου κ. Μηχανικέ,

Από το περασμένο φθινόπωρο έχω κατά νου να σας γράψω. Είχα λάβει τα ποιήματά σας την παραμονή που έφευγα από την Κύπρο. Τα πρόσεξα πολύ. Έχετε συχνά μια δική σας όψη των πραγμάτων. Αυτό είναι που μ' έκανε να σταματήσω όταν πρώτη φορά διάβασα στίχους σας, ένα βράδυ στου Κρανιδιώτη (Νυχτερινός περίπατος στη Λευκωσία, Γράμμα). Άλλοτε πάλι αυτή η δική σας σπίθα δεν ξαπλώνεται σ' ολόκληρο το κομμάτι – σταματά σ' έναν ή δυο-τρεις στίχους. Δε θέλω να σας κάνω κριτική μ' αυτό τον τρόπο. Τα ξεκινήματα είναι πάντα θολά και αρετές και ψεγάδια ξεχωρίζουν δύσκολα.

Όλο το ζήτημα είναι πόση συγκέντρωση έχει τη δύναμη να δώσει κανείς και πόσο μακριά μπορεί ν' ακλουθήσει αυτό που η ευαισθησία του τού δείχνει. Για να φανούν τέτοια πράγματα χρειάζεται καιρός, προπάντων στην Ελλάδα όπου τα πρώιμα έργα είναι τόσο σπάνια, ίσως γιατί δεν κληρονομούμε από τις περασμένες γενιές πολλά έτοιμα, όπως στην Ευρώπη. Συχνά συλλογίζομαι πως αυτό κάνει την Ελλάδα πιο ελκυστική – αυτή η δυσκολία. Όπως κι αν είναι πιστέψατε στο δαιμόνιο ή το ένστικτο που κάθε ποιητής έχει και που του μιλά με μια γλώσσα που οι άλλοι δεν καταλαβαίνουν εύκολα γιατί είναι ριζωμένη πολύ βαθύτερα από τη συνείδηση.

Αλλά γράφω για πράγματα που είτε έχει νοιώσει κανείς μόνος του, είτε δε φελούν ειπωμένα από άλλον. Και είναι καλύτερα τέτοιες κουβέντες να γίνονται διαλογικά.

Ας ελπίσουμε πως θα μας δοθεί κάποτε η ευκαιρία.

Δουλέψατε τη γλώσσα σας και τους ρυθμούς σας.

Με εγκάρδια χαιρετίσματα

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΦΕΡΗΣ

Για την ποιητική συλλογή *Κατάθεση*

Κώστας Βασιλείου: Η κυπριακή κωμωδία μέσα από την «Κατάθεση» του Π. Μηχανικού

Ο τίτλος της συλλογής έχει μια ιδιαίτερη βαρύτητα, γιατί συνοψίζει με ακρίβεια ορισμού τις δύο αξίες που συνθέτουν τη βαθύτερη υπόσταση του ποιητή: την πίστη του στην ίδια την ποίηση και το ιδανικό από το οποίο τρέφεται, σχεδόν αποκλειστικά, η ποίησή του. Δύο σημασίες μπορεί να 'χει η λέξη: κατάθεση χρημάτων σε μια τράπεζα και κατάθεση ενός μάρτυρα σε δίκη. Κι οι δύο ταιριάζουν στην «Κατάθεση». Κατάθεση πρώτα ενός ποιητικού θησαυρού στην τράπεζα της Ποίησης, πράξη που φανερώνει επίγνωση αξίας και ασυνήθιστη τόλμη να σωθεί τουλάχιστον η Ποίηση. Και να σωθεί για ν' αποτελέσει, στη δίκη που θα γίνει για το έγκλημα, την κατάθεση ενός μάρτυρα που είναι βέβαιος πως ξέρει όλη την αλήθεια κι είναι σε θέση να υποδείξει τους ενόχους. Ποιο είναι το έγκλημα και ποιοι οι ένοχοι, θα το δούμε στα 21 ποιήματα της συλλογής. Εκείνο που από τώρα θα μπορούσαμε, με βάση τον τίτλο, να προσθέσουμε, είναι πως ο ποιητής είναι ταυτόχρονα σκηνοθέτης της δίκης, μάρτυρας-θύμα που απαιτεί δικαιοσύνη, μάρτυρας-καταθέτης της αλήθειας, κι ακόμα, δικαστής κι εκτελεστής μιας απόφασης που είναι καθορισμένη από πριν.

Νίκος Ορφανίδης: Όραμα και ματαίωση στο Μηχανικό (Ο τραυματικός ρεαλισμός της *Κατάθεσης*)

Με την *Κατάθεση* η ποίηση του Παντελή Μηχανικού οδηγείται σε μια, σχεδόν πλήρη, αντιστροφή των συμβόλων της και στην οριστική, σχεδόν, είσοδό της στον ποιητικό ρεαλισμό. Δεν είναι τυχαίο πως από τα 21 ποιήματα της συλλογής τα 12, τουλάχιστον, κινούνται στα μέτρα μιας σχεδόν ισοπεδωτικής ειρωνείας κι ενός συντριπτικού σαρκασμού, στα πλαίσια μιας ρεαλιστικής γραφής, που οδηγεί σε μιαν ιδιότυπη και νεότροπη γραφή. Γιατί μπορεί οι σπερματικές καταβολές αυτής της ποιητικής να συναντώνται πρωίμως στις *Παρεκκλίσεις* ή να αναπτύσσονται περαιτέρω στα *Δύο Βουνά*, όμως, με την *Κατάθεση* είναι που θα οριστικοποιηθεί αυτή η κυρίαρχη πλέον για την ποίηση του Μηχανικού τεχνική, που αποδεσμεύει όλη την απελπισία της υπάρξεως για τη συντριβή του οράματός της. Η ποίηση της ήττας με την *Κατάθεση* μορφώνει, πιστεύω το οριστικό της πρόσωπο. Τα βασικά στοιχεία αυτής της ποιητικής τεχνικής συνοψίζονται στην *ειρωνεία* που φτάνει στο *σαρκασμό*, στην *απομυθοποίηση* ή πιο καλά την αντιστροφή των συμβόλων, στην *πεζολογία*. Παράλληλα, από την άποψη της θεματικής, εισέρχεται ένας *ιστορισμός* και μια αναμέτρηση με την πολιτική πραγματικότητα και εμπειρία.

Λευτέρης Παπαλεοντίου: Πρόσωπα και προσωπεία: Προοπτική και ειρωνεία στην ποίηση του Παντελή Μηχανικού

Ο ποιητής κατορθώνει να μετουσιώσει σε τέχνη το δράμα του κυπριακού χώρου, τις συγκινήσεις, τις απογοητεύσεις του. Ένα από τα πιο δραστικά και ουσιαστικά στοιχεία στην ποιητική του είναι ακριβώς το τέχνασμα της ειρωνικής αποστασιοποίησης: ο δημιουργός επινοεί κάποια προσωπεία ή αναπλάθει πρόσωπα από το μύθο, την ιστορία και την καθημερινή ζωή, για να μορφοποιήσει την έμπνευσή του, ενεργοποιώντας ποικίλες αφηγηματικές φωνές: σε αρκετά ποιήματά

του επανέρχονται ποικιλόμορφα πρόσωπα και προσωπεία, πότε ηρωικές ή ηρωοποιημένες υπάρξεις, πότε ταπεινές, απλοϊκές ή ενθουσιώδεις κι αποφασιστικές μορφές, επώνυμες ή ανώνυμες: Οδυσσέας, Οιδίποδας, Ονήσιλος, Ιωάννης ο Βαπτιστής, Ιλαρίων, Μαχαιράς, Ριμάχο ή Ριμαχό, Βικέντιος Βαν Γκογκ, Σιγκουρλίνα, Τουρκάκι, Σκληρός άγγελος, Αγαματοποιός, Πρωτόγονος άνθρωπος, Παιδί, Γέρος κτλ. Συνομιλεί μαζί τους με το στόμα του αφηγητή, αποκαλύπτει τις ποικίλες συγκρούσεις τους, εσωτερικές, εξωτερικές, μέσα από τις οποίες διοχετεύει και αντανακλά την πίκρα και την οργή του. Κάποτε τηρεί, φαινομενικά τουλάχιστον, μια ουδέτερη στάση απέναντι στις σκέψεις και τις πράξεις τους. Ενώ άλλοτε εκφράζει προς αυτά τα πρόσωπα αισθήματα συμπόνιας, θαυμασμού αλλά και περιφρόνησης.

Σάββας Παύλου: Η μορφή του Ριμάκο στη νεότερη κυπριακή λογοτεχνία

Ο Παντελής Μηχανικός, μετά τη συλλογή *Το Αγγείο με τα σχήματα* και πριν από την *Αχαιών Ακτή* του Κ. Χαραλαμπίδη, που αναφέραμε προηγουμένως, με βάση τη μορφή του Ριμάκο συνέθεσε τρία ποιήματα της *Κατάθεσης*, της τελευταίας του συλλογής που κυκλοφόρησε το 1975. Το όνομα ελαφρώς παραλλαγμένο: Ριμάχο ή Ριμαχό. Ίσως για λόγους διαφοροποίησης από το ποιητικό πρόσωπο του Χαραλαμπίδη, ίσως και γιατί συμφωνούσε με τις απόψεις του Κ. Βασιλείου, που αναφέραμε προηγουμένως, και προέκρινε το Χ που καθιστούσε το όνομα υπερβολικά αιχμηρό, κάτι που απαιτούσαν οι καταστάσεις που διαμόρφωσε η σκληρή πραγματικότητα της μεταεισβολικής εποχής.

Και η ίδια η ποίηση του Μηχανικού στη συλλογή αυτή είναι αιχμηρή. Η τραυματική εμπειρία της ματαίωσης, της διάψευσης και της ήττας διαπλέκεται με τη διάθεση της κατεδαφιστικής ειρωνείας και σαρκασμού, απομυθοποίησης των ιδεολογημάτων που επικράτησαν και αμφισβήτησης της κυρίαρχης νοοτροπίας και πρακτικής.

Ο Ριμαχό θα κινηθεί ανάμεσα στην απόρριψη αυτού του ίδιου από την εξουσιαστική ρύθμιση (και τις υποβόσκουσες προγραφές και φακέλους φρονημάτων) των ποιητικών πραγμάτων του νησιού (ποίημα: «η παχιά αγελάδα») και στην απόρριψη απ' αυτόν τον ίδιο των ψευδαισθήσεων και αποπροσανατολισμών, που κυρίαρχησαν και συμβολίζονται με το «χρωματιστό μπαλόνι» του ποιήματος «Ευαγγελισμός», στην εν πλήρει συνειδήσει ηρωική στάση στο ποίημα «Ένα τραγούδι για το Ριμαχό», όπου με λιτά εκφραστικά μέσα αποθεώνεται και η γυναίκα-πατρίδα και η μοναχική ηρωική πορεία.